

БІЛІМ КІЛТІ - КЛЮЧ ЗНАНИЙ

№ 8 (170), 2022

Тамыз
Август

2011 жылдан бастап ай сайын шығады — С 2011 года выходит ежемесячно

Журнал 2006 жылдың қантар-ақпан айынан бастап қазақ және орыс тілдерінде шыға бастады.
Журнал издается с января-февраля 2006 года на казахском и русском языках

(Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал
Республиканский научно-методический педагогический журнал)

МАЗМҰНЫ - СОДЕРЖАНИЕ

Р. Шөкейқызы

Спорт – өмір тірегі3

Е. Бирюкова

Роль родителей как субъектов учебно-воспитательного процесса.....6

Г. Сабигина

Активизация познавательной деятельности на уроках математики.....9

С. Лобасова

Проектная деятельность на уроках познания мира и литературного чтения 12

С. Кузнецов

Подготовка юношей к службе в армии согласно международным стандартам..... 16

А. Торопова

Развитие критического мышления у учащихся начальных классов как один из способов формирования ключевых компетенций 21

Г. Рахымжанова

Информатика, физика, математика пән бірлестіктерінің даму болашағы..... 24

Ж. Мирманова

Математиканы оқытудағы аналогия әдісінің рөлі..... 27

Ж. Бейсенбекова

Жер – ғарыш денесі 29

А. Ботабекова

«Брейн-ринг» танымдық сабақ 33

Е. Айтқұлов

Менің атамекенім – Тасқала 40

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
«Педагог LTD» ЖШС

Редактор:
Гүлжанат ҚҰСТАНОВА

**БІЛІМ КІЛТІ -
КЛЮЧ ЗНАНИЙ**
журналы

20.05.2010 ж. ҚР Байланыс және ақпарат министрлігінде қайта тіркеліп, №10965-Ж куәлігі берілді.

Басуға қол қойылды
22.08.2022 ж.
Сандық басылым.
Тапсырысы: 322.
Басылым индексі: 75488

Редакцияның мекен-жайы:
050036, Алматы қаласы,
Мамыр-2 ы/а, 13-7.
Тел/факс: 8 (727) 255-72-94.
Ұялы тел:
8 777 303 37 67.
Эл. пошта:
pedagog-ltd@mail.ru

Журнал «Rado Print»
баспаханасында басылды.
Алматы қ., Мыңбаев көш., 46,
кеңсе 411А

Көркемдеуші және беттеуші:
Нұрзат Раймқұлова

Редакциялық алқа: Редакционная коллегия:

Н. Омашев — ҚР Жоғары мектеп ғылым академиясының академигі, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, филология ғылымдарының докторы, профессор.

С. Аманжолов — педагогика ғылымдарының докторы, ҚР Білім беру ісінің үздігі, А.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің педагогика факультетінің деканы.

Ә. Дүйсебек — Ы. Алтынсарин атындағы Қазақ Білім академиясының вице-президенті.

А. Миразова — ҚР Білім беру ісінің үздігі, Қазақстанның Еңбек ері.

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!

Материалдарды компьютерде Times New Roman қарпімен теріп, көлемі 2 беттен аспайтын Microsoft Word файлы ретінде сақтаңыз. Мақала соңында автор туралы толық әрі нақты мәлімет болуы керек. Аты-жөніңізді толық жазыңыз (Мысалы, М.Т., К.С. емес). Мақалаңызға қосымша журналға жазылғандығыңыз жөніндегі **түбіртек көшірмесін** салғаныңыз жөн. Түбіртектің түпнұсқасы өзіңізде қалсын. Ол журналды уақытысында алмаған жағдайда байланыс бөлімшесіне барып, талап етулеріңізге керек болады. Мақаланы мүмкіндігінше Интернет арқылы электронды поштаға (pedagog-ltd@mail.ru, aknur@mail.ru) жіберіңіз. Болмаса, факс арқылы, бағалы хат арқылы редакция мекен-жайына жіберулеріңізге болады.

ОБРАТИТЕ ВНИМАНИЕ!

Представляемые материалы должны быть напечатаны на компьютере и сохранены в формате программы Microsoft Word. Объем не более 2-х страниц. Сведения об авторе должны быть точными и полными. Фотографии высылайте отдельными файлами в формате JPEG, TIFF, не вставляя в текст статьи. К высылаемому материалу приложить копию квитанции о подписке на журнал. Материалы отправляйте электронной почтой (pedagog-ltd@mail.ru, aknur@mail.ru), факсом или заказным письмом.

Учредитель:

ООО «Педагог LTD»

Главный редактор: Г. КУСТАНОВА
Журнал перерегистрирован в Министерстве
связи и информации РК. Свидетельство
№10965-Ж от 20.05.2010 г. Астана.

Подписано в печать 22.08.2022 г.

Печать цифровая.

Заказ 322.

Подписной индекс: 75488

Адрес редакции:

050036, г. Алматы,

Мкр. Мамыр-2, 13-7.

Тел./факс: 8 (727) 255-72-94;

Моб.т.: 8 777 3033767

Эл. почта: pedagog-ltd@mail.ru

Журнал напечатан в типографии

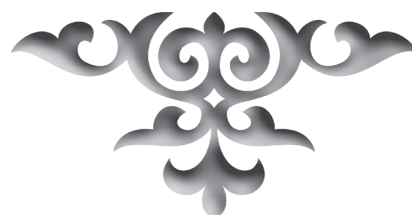
«Rado Print».

Адрес: г. Алматы, ул. Мынбаева, 46, оф. 411А

Жарияланған материалдар редакцияның пікірін білдірмейді. Фактілер мен мәліметтердің дұрыстығына авторлар жауапты. Қолжазбалар мен фотосуреттер рецензияланбайды және қайтарылмайды. Журналға шыққан материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға болмайды.

Опубликованные материалы не отражают точку зрения редакции. Ответственность за достоверность фактов и сведений в публикациях несут авторы. Рукописи и фотоснимки не рецензируются и не возвращаются. Перепечатка материалов, опубликованных в журнале допускаются только с согласия редакции.

Спорт – өмір тірегі

Алматы облысына қарасты Шеңгелді ауылы түгін тартса, майы шығатын құтты мекен. Кең даласы мыңғырған малға толып, егін жайы жайқалып өскен елді аймақ. Шаттығы жарасқан бақытты отбасының отағасы Жұмабек Жақыпов ақсақал Талғар ауданындағы ауданаралық мамандандырылған ауыл шаруашылық бірлестігінде ұзақ жыл бойына абыройлы еңбек жасаған.

Ұлы Отан соғысының ардагері, Жұмабек Жақыпов Курскі майданындағы қатты кескілескен ұрыстарға қатысқан жауынгер. Туған елге оралған соң, осы ауылда бригадир, ферма меңгерушісі қызметтерін атқарды. Ұжым еңбеккерлерін ұйымдастырып, үлкен қомақты

табыстарға қол жеткізді. Күндіз-түні еңбек басында болып, адамдармен ақылдаса отырып жасаған адал еңбегі ақталды. Кеудесіне аудан басшылары «Құрмет белгісі» орденін жарқырата тақты. Бәйбішесі Зауре апай Тыл ардагері, «Бәрі де майдан үшін» деп көптеген қиыншылықтарды бастан өткере жүріп, мойымай еңбек жасаған батыл аналардың бірегейі. Кезінде қос ардагерді құрметтеп Шеңгелді ауылының басшылары мен туған-туыстары алтын тойларын дүркірете тойлаған.

Қос ардагердің жақсы тәлімдерін көріп өскен балалары Қанат, Қайрат есімді азаматтары бар. Қапшағай қаласында тұратын тұңғыш баласы Қанат «Иртышгэсстрой» деп аталатын үлкен кәсіпорында автокөлік жөндеушісі болып алғашқы еңбек жолын бастады, бұл мекеменің атқарып жатқан жұмыстарын тікелей Қазақстанның бірінші хатшысы Д. Қонаев пен Қапшағай қаласының бірінші хатшысы Ақан Қойшыманов бақылауға алған болатын. Сол уақытта жұмыс атқарып жүрген жұмысшылардың еңбек ақыларын көтеріп, үй жағдайларына да көп көмек көрсетілді.

Қанат Жұмабекұлы жұмыс атқарып жүріп, Алматы қаласындағы физкультура институтын тәмамдаған соң, Шеңгелді ауылындағы орта мектепте денешынықтыру мұғалімі болып, еңбек жолын жалғастырды. Қапшағай қаласындағы қалалық спорт комитетінің басшысы, Алматы облысы бойынша

№2 балалар мен жасөспірімдер спорт мектебінің директоры қызметтерін атқарды.

- 1990 жылдың ортасында Иван Иорданиди Қапшағай қаласында алғашқы болып су жағасындағы волейбол командасын құрды. Евгения Макибина мен Ольга Аристархова алғашқылар болып өнер көрсетті. «Қазахтелеком» спорт клубының ойыншылары Сергей Синкевич, Денис Ровкин, Дмитрий Воробьев пен Павел Забуслаев сияқты спортшылар сайыстарда тамаша әккі қимылдарымен жеңіске жетті.

Қапшағай қаласындағы «Трансстроймост» Акционерлік бірлестіктің бас директоры А. Рязанов 2001 жылы салауатты өмір сүруді қолдау мақсаты мен спортқа икемді, талабы бар жасөспірім балаларды кәсіби баскетболшыларды тәрбиелеу үшін ұйымдастырды. Осы кәсіпорында еңбек жасайтын атаналардың алансыз еңбек етуіне көмек ретінде, балалардың бос жүрмей шынықтыру үшін бар жағдайды жасады. Сегіз жылғы төгілген тер бос кетпей

спортшы жастар, Қазақстан Республикасы бойынша жасөспірімдер арасында екі рет чемпион атанды. «Шыңер жеңсе, тасымас», - деп айтқандай, 2001-2004 жылдары Бішкек, Томскі қалаларында Халықаралық баскетбол турнирінде бес рет жеңіске қол жеткізді. 2002 жылы Түріктің Анталия, Ресейдің Томскі, Санкт-Петербург қалаларындағы сайыстарға қатысып, жеңіспен оралды. Ал, 2003 жылы Қазақстан Республикасы бойынша 1986 жылғы жасөспірімдер арасында күміс жүлдені иеленді.

«Спорт – бейбітшілік елшісі» дегендей, 2004 жылы Санкт-Петербург қаласында Халықаралық классикалық баскетбол турнирінде Финляндия, Литвия, Латвия, Украина, Белоруссия мен Ресей командаларымен үлкен сайысқа түсіп жеңіске жетеді. Ел мақтанышына айналып, абыройлы спортшылар атанды. Осы кезеңдерде Қазақстан Республикасы бойынша 23 спорт мастеріне кандидат дайындалып, 2 спорт мастері, 2008 жылы Тегеран қаласында жасөспірімдер арасында Азия чемпионаты бойынша 2 жас спортшы күміс жүлдегер атанды. 2009 жылы Нью-Йорк, Америка қаласына азияттық және еуропалық ойыншылардың 40 жүлдегер спортшы арасынан іріктеліп, Қазақстан Республикасы бойынша 16 үздік спортшылар испандық Барселона командасына шақырту алды.

1961 жылы Ростов облысы Азов қаласынан, Балқаш қаласына СССР бойынша желкенді спорт түрін Қа-

зақстанда дамытуға алғашқы болып, тәжірибелі спорт шебері Михаил Демидов арнайы келді, жасөспірімдерді осы спорт түріне баули бастады. Ал, 1970 жылы Қапшағай қаласына келіп, су үстінде желкендіяхтамен жарысуды Қазақстанда турнирлік спорт түрін дамытуға көп күш жұмсалды. Қала орталықтарынан осы спорт түріне арналған клубтар ашылды. Ал, Қапшағай қаласы су үстінде желкендіяхтамен жарысу бойынша орналасқан орталық болды. Қапшағай қаласының спортшылары үздіктер қатарында болып, СССР-дің құрама командасы қатарына алынды. Спортшы Яков Кливер 2 рет Әлем чемпионатында күміс жүлдегер атанып, СССР бойынша бірнеше рет чемпиондық атақты қорғады. Сол сияқты талантты спортшылар Андрей Мудриченко, Сергей Бародинов, Петр Кливер, Андрей Фризен, Владимир Малюков, Владимир Мудриченко СССР халықтары қатысқан спартакиадасының чемпиондары атанды. Қазақстанда осы спорт түрін дамытуға спорт комитеті бөлімінің бастығы Қазақстанның Еңбек сіңірген жаттықтырушысы Мұстабаев Тельман Әбілдайұлы көп қамқорлық көрсетті.

«Спорт – өмір тірегі» десек, жасөспірімдерді жалықпай күнделікті, әртүрлі қиын да күрделі жаттықтырған кәсіби, тәжірибелі жаттықтырушы-ұстаздар мен дәрігерлердің еңбектері де өте жауаптылықпен атқарылды. Өзімнің шәкіртім, тәжірибелі спорт шеберлері Николай Аксиненко мен Иван Иорданиди өте тындырымды, шаршамайтын жауапкершілігі мол жақсы азаматтар

болды. Атап айтсам, Михаил Демидов спорт шебері, мықты спортшы, Яков Кливер, Андрей Мудриненко, Сергей Бородин, Андрей Фризен, Владимир Малюков, Олег Акименко, Владимир Мудриченко сияқты тағы да көптеген призер спортшылар еліміздің мақтанышы. Жастарды салауатты өмір сүруге тәрбиелеуге өзіндік үлес қосқан, осындай биік белестерді бағындыруға қала басшылары да көп көмек көрсетті, - дейді бізбен сұхбатында тәжірибелі жоғары кәсіби спорт шебері Қанат Жұмабекұлы.

Осы спорт десе асын қоятын, Қанат Жақыповтың өмірлік серігі, отбасының шырайын келтіріп отырған Сара Керімбайқызы Алматы қаласындағы Қыздардың педагогикалық институтын бітірген, жоғары білімді ұстаз. Берік, Серік, Абай, Алмас есімді азаматтар тәрбиелеген бақытты ана, немерелерге шуағын шашқан мейірімді әже.

**Рымтай
ШӨКЕЙҚЫЗЫ,**
ҚР Журналистер одағының мүшесі.
Д. Қонаев қаласы,
Алматы облысы.

Роль родителей как субъектов учебно-воспитательного процесса

Эту тему я буду освещать именно как воспитатель, а не как учитель. Я работаю в гимназии с углубленным изучением музыки и вы, наверное, знаете, что наша школа необычная в своём роде единственная, с «полным днём» пребывания детей, где я их и обучаю и воспитываю. И работая много лет воспитателем, у меня уже сложилась своя система работы. Мой авторский труд будет представлен в ходе доклада. Приведу слова американского философа, психолога и педагога Джона Дьюи: «Воспитание детей своими родителями — это процесс жизни, а не подготовка у будущей жизни». И вот какую роль играет родитель как субъект в этой детской жизни, а точнее в учебно-воспитательном процессе, обозначу в своём выступлении. Субъект это познающий человек, противостоящий внешнему миру, лицо — носитель юридических прав и обязанностей. Целью деятельности классного руководителя в направлении «Семья» является максимальное сближение интересов родителей и педагогов по формированию развитой личности.

Для достижения поставленной цели необходимо решить следующие задачи:

- организация и совместное проведение досуга родителей и детей;
- организация психолого-педагогического просвещения родителей;

- создание условий для благоприятного взаимодействия всех участников учебно-воспитательного процесса;

- обучение родителей владеть приёмами воспитания.

Для себя я выделила 4 основных компонента сотрудничества:

- изучение семей;
- психолого-педагогическое просвещение родителей;
- вовлечение родителей в учебно-воспитательный процесс;
- участие семей в управлении учебно-воспитательным процессом.

Организация взаимодействия классного руководителя с родителями начинается с изучения семей учащихся. Изучая семьи детей, классный руководитель должен обратить внимание на такую информацию о семье ученика:

- общие сведения о ребёнке, родителях или лицах их заменяющих;
- состояние здоровья ребёнка;
- жилищные условия семьи и материальная обеспеченность;
- образовательный уровень семьи, интересы родителей к школе и жизни ребёнка в классном коллективе;
- уровень педагогической культуры родителей;
- авторитетность семьи в глазах ребёнка;
- степень значимости воспита-

тельного воздействия родителей на ребёнка;

- семейные традиции, обычаи, ритуалы.

Для изучения семьи классный руководитель может использовать различные методы психолого-педагогической диагностики, которые позволят корректировать поведение ребёнка, влиять на взаимоотношения детей и родителей.

К методикам диагностики можно отнести:

- наблюдение;
- беседу;
- деловые и интерактивные игры;
- тренинги;
- тестирование и анкетирование.

В процессе моей работы по данному направлению накопилось достаточно материала, и я систематизировала его в брошюре под названием «Информационные и диагностические анкеты и тесты для родителей учащихся 1-4 классов». Изучение семей учащихся должно предполагать дальнейшее просвещение родителей и коррекционную работу. Умело организованное и продуманное педагогическое просвещение родителей способствует развитию педагогического мышления и воспитательных умений родителей и изменению восприятия собственного ребёнка в их глазах. Одной из главных и наиболее распространённых форм работы со всеми родителями является родительское собрание.

Оно может быть:

- организационным;

- текущим или тематическим;
- итоговым;
- общешкольным и классным.

Тематика родительских собраний определяется классным руководителем на основе изучения целей и задач работы школы с родителями и исходя из запросов родителей класса. В этой брошюре собраны методические рекомендации учителю о том, как организовать и провести родительское собрание. Это, прежде всего, родительский комитет. Он осуществляет свою деятельность на основе положения о нём и Устава школы. В его поле зрения входят вопросы организации родительских собраний, установление контактов с родителями, организация в классе мероприятий учебного и вне учебного плана. Родительский комитет класса привлекает родителей к организации и проведению классных мероприятий: работа кружков, спорт секций, театральных студий, проведение разовых классных часов. Неоценимую помощь оказывает коллектив родителей в организации родительского патрулирования у нас это школьные дискотеки, соблюдение в каникулярное время вечернего режима дня, наблюдение за поведением учащихся в школе. Иногда мнение, высказанное родителями класса, которые общаются с ребятами не каждый день, является наиболее действенным, чем мнение классного руководителя. Материальная помощь родителей в классе заключается не только в сборе средств на нужды класса, но

и в ремонте классного помещения и мебели. По рекомендации родительского комитета школы некоторые родители могут участвовать в шефской работе над неблагополучными семьями и подростками. Шефскую помощь родители осуществляют только по желанию, так как она требует огромных материальных усилий и нервного напряжения. Но, как правило, если родители ведут шефскую деятельность добросовестно и с душой, она приносит очень хорошие результаты. Многие подростки спустя годы вспоминают родителей своих одноклассников, которые изменили их жизнь, наполнили их существование новым содержанием. Классный руководитель, привлекая родителей к участию в воспитательной работе в классе, должен обратить самое серьёзное внимание на поощрение активных родителей. Эта традиция должна сохраняться на протяжении всего времени обучения детей. Формы поощрения самые разнообразные: грамоты, благодарственные письма, медали, шуточные ордена, сувениры, дипломы. Поскольку родители являются социальными заказчиками школы, они должны активно участвовать в учебно-воспитательном процессе в школе и в своих классах. Иногда можно слышать от педагогов о том, что родители не хотят и слышать о том, чтобы что-то сделать в классе, в лучшем случае — предлагают материальную помощь. Однако родители должны и могут активно участвовать в управлении школьной жизнью.

Родители могут участвовать в:

- работе Совета школы;
- работе родительского комитета класса;
- работе Совета содействия семье и школе.

А вот плоды совместного творчества родителей и детей прошлого учебного года:

- классный семейный спортивный праздник;
- городское мероприятие «Две звезды»;
- школьное празднование Дня языков;
- ведение кружка технического творчества.

Какова же результативность этой работы спросите вы?

- 100% охват родителей во внеклассной работе;
- позитивное отношение к школе;
- активная деятельность родительского комитета.

Так вот, чтобы создать все условия для радостной жизни детей в детстве нам педагогам и родителям необходимо объединить усилия. Это является обязательным условием успеха. Призываю всех объединить усилия для плодотворной и интересной работы.

Е.В. БИРЮКОВА,
учитель начальных классов гимназии
№21
г. Рудный
Костанайская область.

Активизация познавательной деятельности на уроках математики

Математика является одной из самых сложных школьных дисциплин и вызывает трудности у многих учащихся. Моей задачей является, прежде всего, воспитание активно мыслящей личности. И поэтому я внедряю в свою практику инновационные технологии, которые способствуют активизации познавательной деятельности на уроках, формированию у детей ключевых компетенций, повышающих успешность учеников в современном обществе. Активность моих учеников и успех урока целиком зависит от методических приемов, которые выбираю я. Стараюсь формировать интерес к математике через самостоятельность и активность, через поисковую деятельность на уроке и дома, создание проблемной ситуации, разнообразие методов обучения, через новизну материала, эмоциональную окраску урока. Помочь ученику стать свободной, творческой и ответственной личностью, научить мыслить свободно, без страха и творчески — это важная педагогическая задача. Активизация познавательной деятельности — это двусторонний процесс. Условия, активизирующие процесс познания, создаю прежде всего я, как, учитель, а демонстрирует результат этих условий — мои ученики. И поэтому моей задачей на уроках является не преподносить готовые знания ребёнку, а компетентностно организовать самостоятельный познавательный процесс. Именно поэтому использую в своей педагогической деятельности компетентностно-ориен-

тированное обучение, обеспечивающее вовлечение каждого ребёнка в активный познавательный процесс. Применяя на уроках технологию личностно-ориентированного обучения, на первое место ставлю личный опыт ребёнка — то, что он накопил. При изучении нового материала применяю элементы исследовательской технологии, которые помогают понять ребёнку, каких знаний не хватает. И чтобы выполнить задание дети сначала формулируют его, затем планируют (с помощью учителя) свою деятельность. Всё это позволяет осознанно освоить материал и применять его на практике. При проверке знаний, умений и навыков использую элементы адаптивной системы обучения — это самостоятельная работа, самоконтроль и взаимоконтроль, что позволяет критично относиться к себе и своей деятельности. Мои ученики не боятся ошибаться, так как рядом всегда находится тот, кто поможет найти способ преодоления ошибки, снимет тревожность, неуверенность.

Так как в классе находятся дети, по-разному воспринимающие учебный материал, в своей педагогической деятельности я использую технологию уровневой дифференциации. Каждый урок стараюсь продумать с учётом индивидуальных психологических особенностей обучающихся.

Учитывая, что основным видом деятельности детей семи-деяти лет является игра, использую элементы игровой технологии.

В игре дети обогащают свой социальный опыт, учатся адаптироваться в незнакомых условиях. В.А. Сухомлинский считал, что «Игра — это огромное светлое окно, через которое в духовный мир ребенка вливается живительный поток представлений, понятий об окружающем мире. Игра — это искра, зажигающая огонек пытливости и любознательности». Большое значение в активизации познавательной деятельности младшего школьника имеют игровые моменты, вносящие элемент занимательности в учебный процесс, помогающие снять усталость и напряжение на уроке. В процессе игры у детей вырабатывается привычка сосредоточиться, мыслить самостоятельно, развивается внимание, стремление к знаниям. Увлечшись, дети не замечают, что учатся, познают, работают самостоятельно. Даже самые пассивные из детей включаются в игру с огромным желанием, прилагают все усилия. Во время игры дети, как правило, очень внимательны, сосредоточены и дисциплинированы.

На уроках математики я применяю несколько видов игр: настольные (Лото), дидактические, сюжетно-ролевые, путешествия («В цирке», «Плывем на остров сокровищ», «В зоопарке», «Полет на Луну» и др.). Для отработки вычислительных навыков можно предложить ребятам поиграть в такие игры как, «Собери фрукты», «Собери грибы», «Лови снежинки», «Дождик» и т. д. на обратной стороне снежинок, цветов, грибов и т.д. написаны примеры. Для отработки табличных приемов сложения и вычитания использую карточки тренажеры, где учащиеся проверяют свои знания используя секундомер.

Овладение новыми, более совершенными способами познавательной деятельности содействует углублению познавательных интересов в большей мере тогда, когда это осознается учащимися. Для этого я использую опорные схемы и технологические карты.

Проблемное обучение использую на этапах сообщения темы и целей урока и самостоятельной работы обучающихся. Создаю проблемную ситуацию на уроке. Учю детей высказывать предположения, сравнивать, обобщать, классифицировать. В проблемном обучении на общее обсуждение ставлю вопрос-проблему, содержащий в себе иногда элемент противоречий, иногда неожиданности. Никогда не строю работу на уроке таким образом, чтобы дети решали только по образцу. Стараюсь, чтобы над решением задач и примеров ученик задумался. Приведу примеры познавательных заданий:

1) Прочитайте: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Найдите значение суммы всех чисел. Как это сделать рационально? ($1+9$, $2+8$ и т.д.) к ответу прибавьте 10. Какое число получили?

2) Сколько концов у двух палок? А у двух с половиной?

3) Веревку длиной 6 метров разрезали на 6 одинаковых частей. Сколько разрезов получилось?

4) Выявите закономерность: 1, 3, 4, 7, 11, 18, ... Продолжите ряд чисел. Придумайте свою закономерность.

5) По какому признаку можно объединить числа:

А) 121, 40, 31, 22 (по сумме цифр)

Б) 2, 9, 20 (по начальной букве)

6) Что общего между цифрами 4, 5, 7 и буквами Г, Д, Ж? и т. д.

Такой вид обучения, на мой взгляд, вызывает со стороны учащихся живые споры, обсуждения. Это вызывает эмоции учеников, создается обстановка увлеченности, раздумий, поиска, что плодотворно сказывается на отношении моих учеников к учению. Для развития познавательных интересов усложняю познавательные задачи. Оживить опрос и активизировать в процессе его работу учащихся могут занимательные формы. К ним относятся:

- 1) Задачи на смекалку;
- 2) Задачи шутки;
- 3) Числовые фигуры;
- 4) Задачи с геометрическим содержанием;
- 5) Логические упражнения;
- 6) Математические игры и фокусы;
- 7) Кроссворды и ребусы, головоломки, пословицы и поговорки.

Работать с кроссвордами можно с первого класса, их можно использовать как для фронтальной, так и для индивидуальной работы с учащимися.

Большое значение в начальных классах имеют головоломки, именно они закладывают основы доказательного мышления.

Пословицы, поговорки и ребусы оживляют учебную деятельность, повышают интерес к занятиям, способствует лучшему пониманию материала.

Например, тему «Меры времени» Младшие школьники начинают изучать во 2 классе. В процессе изучения ученики знакомятся с понятиями: секунда, минута, час, сутки, месяц, год: учатся определять время по часам, знакомятся с календарем и т. д. Чтобы активизировать внимание детей при изучении единиц измерения времени детям пред-

лагаются ребусы, а так же пословицы и поговорки:

Летом одна неделя год кормит.

На час опоздал — за год не догонишь.

Зимою солнце светит, да не греет.

Для привлечения внимания слабоуспевающих учащихся к поставленному заданию я применяю карточки-консультанты. Опыт показывает, что применение таких карточек в течение 3-4х недель помогает им освоить ранее непонятный материал и воспринять новые темы.

Карточка-консультант состоит из чередования трёх блоков:

1. Опорная формула, написанная цветными чернилами.

2. Решённые примеры.

3. Р.С. — Реши сам.

Для меня важно, чтобы дети на каждом уроке переживали радость открытия, чтобы у них формировалась вера в свои силы и познавательный интерес. Ведь уже в младших классах формируется интерес к учебным предметам, выявляются склонности к различным областям знания, видам труда, развиваются нравственные и познавательные стремления. Однако учителю важно помнить, что этот процесс происходит не автоматически, он связан с активизацией познавательной деятельности учащихся в процессе всего обучения.

Мое кредо: «Ученик — это не чистый лист бумаги, на котором ты можешь писать все, что захочешь, и не емкость, которую можно наполнить, а скорее факел, который нужно зажечь, помочь маленькой искре воспламениться».

Применяя на уроках различные приемы, методы и формы обучения для активизации познавательной деятель-

ности повышается уровень качества знаний, умений и навыков, повышается работоспособность, внимание, улучшается мыслительная деятельность, повышается интерес к предмету. Таким образом, можно добиться нового качественного образования, учащиеся сами добывают знания под руководством учителя.

Список используемой литературы:

1. Алтухова Е.В. и др. Математика в начальных классах. Уроки учительского мастерства. Волгоград: «Учитель», 2009. — 299 с.
2. Корчемлюк О.М. Задания для развития памяти и внимания на уроках математики. — М. 2009.
3. Курдюмова Н.А. Нестандартные уроки математики — М.: Школьная Пресса, 2004. — 96 с.

4. Математика, Еженедельное учебно-методическое приложение к газете «Первое сентября».

5. Панищева О.В. Математика в стихах: задачи, сказки, рифмованные правила. Начальные классы. Волгоград: «Учитель», 2009. — 219 с.

6. Ремчукова И.Б. Математика. Начальные классы: игровые технологии на уроках. Волгоград: «Учитель», 2007. — 94 с.

7. Современные технологии обучения. Интерактивные методы. Под редакцией Г.В. Борисовой, Т.Ю. Аветовой, Л.И. Косовой. М.: 2009.

Г.М. САБИГИНА,
учитель начальных классов начальной
школы №9
г. Рудный
Костанайская область.

Проектная деятельность на уроках познания мира и литературного чтения

Развитие интереса к предмету невозможно без активной познавательной деятельности учащихся. Технология проектного обучения применима к изучению любой школьной дисциплины. В своей работе я использую ее на уроках познания мира, литературного чтения и во внеклассной работе. Проектный подход сложнее для учителя, но он живее и интереснее для ученика. Совсем не легко научить школьников выдвигать гипотезы и предложения. Очень трудно воспитывать в

них готовность к тому, что для получения ответа необходимо заглянуть в справочник, журнал, газету, Интернет что-то обследовать, проанализировать. Цель проектов — формирование интеллектуальных, общетрудовых и специальных знаний, умений и навыков учащихся, воспитание у учащихся инициативности, самостоятельности и предприимчивости. Суть проектного обучения в том, что учащиеся открывают новые для них факты и выводят новые для себя понятия, а не получают

от учителя в готовом виде. Они каждый раз ощущают себя первооткрывателями, и обучение при этом приобретает для них большой личностный смысл, что заметно повышает мотивацию к обучению. Метод проектного обучения помогает мне решать многие воспитательные задачи и развивать личностные качества детей: дружелюбие, предприимчивость, ответственность. Проектная деятельность учащихся позволяет реализовывать их интересы и способности, приучает к ответственности за результат своего труда. Формирует убеждение, что результат дела зависит от личного вклада каждого.

Структура проектирования состоит из нескольких этапов:

1. Организационно-подготовительный. Он включает в себя поиск проблемы, обследование выбора темы, подбор необходимого материала. На этом этапе перед школьниками ставится задача предстоящей работы. Возникающие образы изделия могут найти воплощение в эпизодах, рисунках и в составление плана;

2. Технологический этап. Его цель: качественное и правильное выполнение всех операций, коррекция своей деятельности, контроль и самооценка работы;

3. Заключительный этап. На этом этапе осуществляется защита проекта и его оценка. Учащиеся выступают со своими проектами, демонстрируют, что достигнуто, определяют дальнейшие перспективы, отвечают на вопросы одноклассников, проводят самооценку проекта.

От учителя этот метод требует использования личностно — ориентированного подхода. Который поддерживается, следующими принципами:

- опоры на субъектный опыт учащихся (каждый школьник, работая над проектом, имеет возможность применить уже имеющиеся у него опыт и знания);

- свободного выбора (как выбора темы проекта, источников и способов получения информации, метода исследования, формы представления результатов, так и выбора партнёров);

- связь исследования с реальной жизнью (происходит соединение академических знаний и практических действий; предполагается, что проектная работа в той или иной степени направлена на улучшение окружающего мира);

- трудной цели (этот принцип важно учитывать, поскольку легкодостижимый результат для многих учащихся не является мобилизирующим фактором).

Учебный проект, как комплексный и многоцелевой метод, имеет большое количество видов и разновидностей. Чтобы разобраться в них, требуются различные *виды классификаций*.

По доминирующей в проекте деятельности:

- практико-ориентированные;
- исследовательские;
- информационные;
- творческие;
- ролевые.

Практико-ориентированный проект нацелен на социальные интересы са-

мих участников проекта или внешнего заказчика. Продукт проекта заранее определён и может быть использован в жизни класса, школы, микрорайона и др.

Исследовательские проекты по структуре приближены к подлинному научному исследованию: доказательство актуальности темы, определение проблемы, предмета и объекта исследования, обозначение задачи, методов, источников информации, выдвижение гипотез, обобщение результатов, выводы, оформление результатов, обозначение новых проблем.

Информационные проекты направлены на сбор информации и ознакомление с ней заинтересованных лиц, анализ и обобщение фактов; схожи с исследовательскими проектами и являются их составной частью, требуют презентации и её разработки.

Творческие проекты не имеют детально проработанной структуры, подчиняются жанру конечного результата (газета, фильм, праздник), но результаты оформляются в продуманной завершённой форме (сценарии фильма или праздника, макет газеты).

Ролевые проекты проектанты берут на себя роли литературных или исторических персонажей, выдуманных героев. Результат проекта остаётся открытым до самого окончания. Чем завершится судебное заседание? Будет ли заключён договор и разрешён конфликт?

В своей работе я в основном использую исследовательские, информационные и творческие.

По количеству участников проекта:

- индивидуальные;
- групповые.

По продолжительности:

- мини-проекты (укладываются в 1 урок);
- краткосрочные (4-6 уроков);
- среднесрочные;
- долгосрочные.

Для меня и детей подходят больше краткосрочные и среднесрочные.

Занимаясь проектной и исследовательской деятельностью, учащиеся учатся:

- Самостоятельному, критическому мышлению;
- Размышлять, опираясь на знание фактов, закономерностей науки, делать обоснованные выводы;
- Принимать самостоятельные аргументированные решения;
- Научатся работать в команде, выполняя разные социальные роли.

В ходе выполнения проекта школьники учатся самостоятельно приобретать знания, получают опыт познавательной и учебной деятельности. Проектная деятельность позволяет расширить цели и задачи уроков, изменить их форму. Уроки-проекты дают возможность снять перегрузки с младших школьников. Интересная работа, какой является проектная деятельность, не вызывает напряжения и спада мыслительных процессов детей, а значит проекты можно считать здоровьесберегающими технологиями. Использование метода проекта я применяю при закреплении ранее изученного материала, поэтому защита проектов орга-

нически вплетается в структуру урока, давая ребятам возможность, активно участвовать в овладении новыми знаниями. Метод проектов я использую на уроках познания мира, литературного чтения и во внеклассной работе. В 1-2 классе я детей делю на группы, в каждой группе выбирается командир, детям даются несложные задания-карточки, а так же задания посмотреть, понаблюдать за чем либо, придумать сказку, загадку и т.д. В феврале-апреле мы работали над своим первым проектом «Что такое мыльный пузырь?». Первоначально каждой группе были даны определенные задания. Когда появились пузыри? Что входит в их состав? Что нужно для выдувания пузырей? и т.д. Прослушав информацию, мы много узнали интересного. Затем дети дома с родителями пробовали их делать. Сделали все вместе в классе. А итогом нашей работы стало участие в конкурсе научных работ «Зерде». А вот уже в 3-4 классах дети самостоятельно выбирают тему, учатся выдвигать гипотезу, составляют цели и план работы. Проекты требуют предварительной подготовки, поэтому в 3-4 классах задания командирам групп выдаются заранее, а они уже сами распределяют их между участниками. Уроки-проекты в основном я использую при изучении определенного раздела или темы, они являются закреплением изученного материала. Каждый участник в группе, имея свое задание старается его выполнить, чтоб не подвести других. И к

концу 4 класса практически очень редко бывает когда кто-то из детей не готов.

Итог проектной работы – это альбомы с рисунками, аппликациями, рассказами и стихотворениями. А также газеты, плакаты, рисунки, презентации, с которыми дети выступали перед учениками нашего класса и школы. С учениками прошлого выпуска мы делали проекты «Что такое космос?», «Сказки Пушкина», «Абай и его жизнь», «Карбышев-великий полководец». Одним из интереснейших проектов был по финансовой грамотности на тему: «Бюджет семьи». В результате работы над проектом дети производили множественные расчеты и придумали свои способы экономии денежных средств. При работе над проектом каждый ребенок вносит посильный вклад в общее дело. Полученный эмоциональный заряд служит стимулом для дальнейших действий, открывает горизонты творчества, формирует активную жизненную позицию. Могу с уверенностью сказать, что метод проектов позволил реализовать творческое сотрудничество учителя и ученика и даже родителя.

С.А. ЛОБАСОВА,
учитель начальных классов
ГУ «Средняя школа №14 им.
Д. Карбышева»
г. Рудный,
Костанайская область.

Подготовка юношей к службе в армии согласно международным стандартам

Суверенное государство Республика Казахстан, осуществляя задачи демократического строительства последовательно проводит миролюбивую внешнюю политику, направлявшую на разрядку напряженности и предотвращения военных действий и террористических актов в регионах СНГ. Поэтому защита нашего государства требует самого серьёзного отношения к обеспечению безопасности и вызывает необходимость проявлять высокую бдительность и постоянно повышать боевую готовность Вооруженных Сил Республики Казахстан. Дело защиты нашей Родины — дело всего народа Республики Казахстан. В законе «Об обороне и Вооруженных силах Республики Казахстан» указывается, что защита Отечества и служба в Вооруженных Силах Республики Казахстан является Конституционной обязанностью и долгом граждан Республики Казахстан перед народом и государством (ст. 142). Успехи, достигнутые в области науки и техники позволяют оснащать наши Вооруженные Силы самым современным оружием и военной техникой. В современном бою победит тот воин, который беспрдельно предан Родине, своему народу, обладает высокими морально-политическими качествами, мастерски владеет оружием и боевой техникой, является истинным патриотом Республики Казахстан.

1. Воспитывать современную молодёжь на традициях народа Казахстана.

Сегодняшний учитель работает с самым счастливым поколением страны, незнающим войны, послевоенных лишений, которому отдаётся всё самое лучшее, несмотря на то, что в мире то в одном, то в другом регионе происходят военные конфликты, политика нашего государства стремится к дружеству и взаимосогласию. Однако это означает, что процесс воспитания требует ещё большего напряжения сил, больше знаний, необходимости постоянного поиска новых средств и форм патриотического воспитания. Особое место в патриотическом и интернациональном воспитании школьников занимает начальная военная подготовка. Именно, в ходе проведения занятий по НВП преследуя цели занятия, в воспитательной цели учителю необходимо прививать учащимся любовь к Родине, чувство гражданской ответственности перед государством какой бы этой темы ни касалось. Взять, к примеру, темы из раздела «Огневая подготовка», где учащимся прививается такое качество как аккуратность и бережное отношение к оружию. Если изучается тема из раздела «Уставы ВС РК», то там прививаются такие качества, как чувство гражданской ответственности, долга перед народом, дисциплина. Все перечисленные качества являются неотъемлемой частью воспитания современной мо-

лодёжи чувства патриотизма и интернационализма. Одним из важнейших аспектов воспитания патриотизма является общественная активность. Активная гражданская позиция присущая человеку, которому чуждо равнодушие, безразличие, который должен быть лично ответственен за всё, что делается на его рабочем месте, в его родном городе, селе. Ведь именно в коллективе, учебном или рабочем, человек приобретает твёрдые жизненные принципы, здесь складываются его нравственные позиции. Роль героических и трудовых традиций в воспитательном процессе постоянно растет, ибо они сегодня все более и более должны компенсировать недостаток социального опыта молодежи. Особенно важна роль традиций в военно-патриотическом воспитании. Формы и методы военно-патриотической работы в школе многообразные, к ним можно отнести круглые столы в Зале боевой Славы, где отражены подвиги казахских батыров, героев ВОВ и воинов-интернационалистов. Так же можно и нужно устраивать комплексные экскурсии совместно с учителями истории и рисования по историческим местам и близлежащие воинские части. Наиболее доступной и распространенной формой военно-патриотического воспитания являются доклады, лекции, беседы. Однако при их организации необходимо всегда помнить о том, что эта работа не должна ограничивать сообщения школьникам определенной суммы знаний. Главное выработать у них стремление учиться военному делу настоящим образом. Лекционную про-

паганду следует планировать так, чтобы не менее двух-трёх лекций в году посвящалось основным положениям о защите Отечества, требованиям Конституции РК по дальнейшему укреплению обороноспособности страны, разъяснению Закона РК «О всеобщей воинской обязанности». В деле пропаганды традиций казахского народа и народов дружественных нам стран решающее значение имеет личность любого учителя, будь то историк или географ, его вдохновение, его горячее чувство патриотизма, его сознание долга, степень его профессиональной подготовки.

2. Готовить защитников Родины

Когда человек испытывает чувство гордости, когда он знает, что все достигнутое и завоеванное — дело рук его отцов и дедов, их мыслей, совести, он вновь и вновь обращает взоры к своей земле, к Родине, где живёт и трудится, он полон решимости сохранить и приумножить завоевания достигнутые старшими. Военно-патриотическое воспитание — одна из важнейших сторон формирования высоких качеств защитника Родины. Но не менее важна и патриотическая подготовка молодёжи к военной службе. В этой работе можно выделить пять основных направлений: *морально-политическая подготовка, психологическая подготовка, начальная военная подготовка, военно-техническая и физическая подготовка.* Эти направления тесно взаимосвязаны между собой. Так, морально-политическая и психологическая подготовка в системе военно-патриотического воспитания

молодёжи не просто дополняются военно-технической подготовкой, но и углубляются ею. Начальная военная подготовка, обеспечивая военно-техническую подготовленность старшеклассников к службе в ВС РК, включает элементы морально-политической, психологической и физической подготовки учащихся к защите Отечества — это значит: во-первых, активно включить в военно-патриотическую работу всех членов педагогического коллектива. во-вторых установить и поддерживать межпредметные связи в интересах военно-патриотического воспитания старшеклассников и, в-третьих обеспечить согласованность учебной и внеклассной военно-патриотической работы. Начальная военная подготовка придает военно-патриотической работе целеустремлённость и конкретность. Военный руководитель как специалист, консультант должен оказывать помощь классным руководителям в проведении военно-патриотической работы. Многие военные руководители школ являются офицерами запаса, у которых имеется опыт службы в рядах ВС. И ношение военной формы это не просто атрибут, но и воплощение в глазах учащихся образ военного человека, представителя ВС. Это, естественно налагает на военрука большую ответственность на свою общую и специальную культуру, подготовленность, поведение. Военно-патриотическое воспитание предполагает и активное физическое развитие молодёжи. Регулярное занятие спортом не только закаляет призывников физиче-

ски, но и способствует развитию у них эмоционально-волевой устойчивости, чувства собственного достоинства и психологически готовит к службе в армии. Психологическая подготовка старшеклассников к службе ВС РК, к вооруженной защите своей Родины заключается в формировании любви к ВС РК устойчивого положительного отношения к воинской службе, внутренней готовности принять и соблюдать установленный в армии порядок, успешно овладевать военным делом, добросовестно выполнять учебные и боевые задачи. Необходимые слагаемые психологической подготовке молодёжи к службе в ВС РК — развитие у них эмоционально-волевой устойчивости, способность правильно оценивать и настойчиво преодолевать трудности военной службы. Они требуют от молодого человека высокой сознательности, организованности и четкости, разносторонних общеобразовательных и специальных знаний, исполнительности и инициативы, напряженного труда и кропотливой учебы. В психологической подготовке молодых людей в армии большую роль играет разъяснение учащимся правового положения военнослужащих ВС РК, льгот, предоставляемых им и их семьям, законов об ответственности за воинские и уголовные преступления и др. Знание законов, понимание ответственности за их выполнение способствует развитию у будущих воинов чувства гражданской зрелости, сознательного отношения к своему поведению. Эффективность психологической подготовки старше-

классников во многом зависит от характера тех отношений, которые складываются в педагогическом коллективе. Требование четкости, организованности и определенности в действиях и поступках способствуют формированию типа поведения, характерного для воинов армии РК. Осуществляя морально-политическую, начальную военную, военно-техническую, физическую и психологическую подготовку старшеклассников к действительной службе в армии, вместе с тем помогаем сознательно выбрать профессию офицера. Современная военно-профессиональная деятельность требует от молодого человека избравшего эту профессию, высоких морально-политических, психологических качеств, крепкого здоровья, склонности к профессии офицера, а также психологической предрасположенности к ней. Вовремя заметить эту предрасположенность, развитие, последовательно расширить интерес и склонность к военно-профессиональной деятельности — важная задача всех тех, кто занимается военно-патриотическим воспитанием. Отношение молодёжи к воинской службе во многом зависит от того, что их воспитанием занимается школа, семья и общественность. И поэтому особенно важны усилия организаторов военной подготовки по согласованию действий преподавательского состава, обеспечению хорошо отработанной системы межпредметных связей, организации и проведению различных оборонно-массовых мероприятий. На отношение молодёжи к службе в ар-

мии сильное влияние оказывает семья, друзья и товарищи, с которыми ученики общаются вне школы. Организуя воспитательную работу, учителя, классные руководители, военные руководители, активисты школы не могут не учитывать все эти влияния на старшеклассников. При организации военно-патриотического воспитания необходимо учитывать не только возрастные но и типологические особенности школьников. Без знаний и учёта направленности, особенностей темперамента, характера, способностей каждого школьника, влияний на него школы, семьи и общественности нельзя рассчитывать на успех в воспитании.

3. Опыт педагога, его мастерство

Опыт и мастерство, как известно, приходит не сразу и не само по себе. Им надо настойчиво овладевать, анализируя свою работу, опыт своих коллег, переломить этот опыт через свои жизненные наблюдения, взгляды. Особенно это относится к преподавателю курса начальной военной подготовки. Я считаю, что должен не только передавать знания учащимся, но и способствовать формированию их взглядов и убеждений осознанной решимости защищать Родину.

Построение перед уроком. Некоторые военруки недооценивают воспитательное значение этого элемента, считая, что лучше использовать это время на что-то другое. Построение способствует психологической перестройке школьника, настраивает его на особый урок, в течении которого, пусть ограничено действуют воинские уставы,

особые взаимоотношения между учителем и учеником. И от того, как мы будем проводить построение, требовать соблюдения уставных элементов, зависит представление школьника о реальных условиях будущей воинской службы. Обогащение учащихся знаниями особенностей службы в армии, высокая требовательность стимулирует положительное отношение старшеклассников к уроку начальной военной подготовки и являются серьёзным резервом повышения качества и эффективности военно-патриотического воспитания школьников.

4. Если завтра в поход

Важной формой улучшения физической и военно-технической подготовки молодёжи являются ежегодные пятидневные сборы, которые проводятся непосредственно в воинских частях, где учащиеся тесно связаны не только с правилами военной службы и приобретения ими навыков стрельбы и других элементов военной службы, но и знакомит их с жизнью и бытом военнослужащих. Учащиеся сталкиваются с такими бытовыми вопросами как правильно подшиваться и заворачивать портянки, и ни для кого не секрет, что многие ребята не умею этого делать. Прививать самостоятельность в бытовой жизни военнослужащих является одним из наиважнейших аспектов в военно-патриотическом воспитании молодёжи.

Кроме сборов в нашей школе проводятся военно-спортивные игры, в которых отражены не только спортив-

ные мероприятия, но и такие мероприятия, как оказание первой медицинской помощи, проведение викторин на знание Уставов ВС РК, оружия и т.д. Кроме того, военные руководители обязаны контролировать сдачу президентских тестов и тем самым знать реальную обстановку о подготовке молодёжи в физическом отношении.

Заключение

Систематическое, целенаправленное, научно обоснованное воздействие органов образования, педагогического коллектива школы, семьи и общественности в целях достижения оптимальных результатов в формировании у учащихся готовности к защите родного Отечества станет возможным благодаря постоянному вниманию общественных и государственных организаций.

Большие и сложные задачи, стоящие перед школой по военно-патриотическому воспитанию учащихся, могут быть успешно решены только в том случае, если эта работа будет строиться на реально обоснованных планах.

Военно-патриотическое воспитание школьников – кровное дело всего педагогического коллектива школы. И это чётко должно быть отражено в планах военно-патриотической работы.

С.А. КУЗНЕЦОВ,
учитель НВП школы-лицея №4
г. Рудный,
Костанайская область.

Развитие критического мышления у учащихся начальных классов как один из способов формирования ключевых компетенций

Цель: показать, что использование приёмов Технологии развития критического мышления в педагогической деятельности способствует активизации познавательной деятельности учащихся и формирует их ключевые компетенции. Современная начальная школа — это новый этап в жизни ребёнка и база для всего последующего обучения. Выходя из стен начальной школы ученик должен прежде всего овладеть главным умением — учиться. Об этом говорят новые образовательные стандарты. Принципиальным отличием новых образовательных стандартов является их ориентация на развитие способности ребенка к саморазвитию и самосовершенствованию путем сознательного и активного присвоения нового социального опыта. На смену «знаниевому подходу» приходит подход «компетентностный». Современное образование озабочено не столько тем, чтобы «накормить» ребенка, сколько тем, чтобы научить его «добывать и готовить пищу», привить вкус к учебной деятельности, самообразованию. Что такое компетенция? Компетенция — готовность человека к мобилизации знаний, умений и внешних ресурсов для эффективной деятельности в конкретной жизненной ситуации, готовность действовать в ситуации неопределенности.

Ключевые компетенции:

Ценностно-смысловая — способность видеть и понимать окружающий

мир, ориентироваться, умение, принимать решения.

Информационная — навык деятельности ученика с информацией, содержащейся в учебных предметах и образовательных областях, а также в окружающем мире.

Коммуникативная — знание способов взаимодействия с окружающими и событиями, навыки работы в группе, владение разными социальными ролями в коллективе.

Учебно-познавательная — знание способов взаимодействия с окружающими и событиями, навыки работы в группе, владение разными социальными ролями в коллективе.

Если образовательная подготовка имела целью формирование и развитие ключевых компетенций, то учащийся, прошедший её, должен «уметь»:

- извлекать пользу из опыта;
- организовать взаимосвязь своих знаний и упорядочить их;
- организовать свои собственные приёмы обучения;
- уметь решать проблемы;
- самостоятельно заниматься своим обучением.

Ключевыми словами в характеристике компетенций являются слова:

- Искать (Опрашивать окружение, консультироваться у учителя, получать информацию).
- Думать (Устанавливать взаимосвязи между прошлыми и настоящими со-

бытиями; занимать позицию в дискуссиях и вырабатывать своё собственное мнение; оценивать социальные привычки, связанные со здоровьем, с окружающей средой, оценивать произведения искусства и литературы).

- Сотрудничать (Уметь работать в группе, принимать решения, улаживать разногласия и конфликты, договариваться, разрабатывать и выполнять взятые на себя обязанности)

- Приниматься за дело (Включаться в группу или коллектив и внести свой вклад, организовать свою работу, пользоваться вычислительными приборами).

- Адаптироваться (Стойко противостоять трудностям, находить новые решения).

Из этого следует, что обучающиеся должны:

- Проявить способность мобилизовать полученные ранее знания.

- Проявить способность доказывать свою точку зрения.

- Суметь организовать взаимосвязь прошлых и настоящих знаний в решении конкретной ситуации, т.е. пользоваться приобретёнными ранее компетенциями.

- Знания, полученные таким образом, оказываются более прочными и качественными.

Актуальность

Ведущая идея педагогического опыта: рассмотрение возможности включения в традиционный урок приёмов ТРКМ.

Технологию развития критического мышления можно использовать на уроках познания мира, литературы, русского языка, реже — на уроках математики (например, кластер).

Основу технологии составляет трёх-фазовая структура урока:

1 фаза Вызов — активизировать, заинтересовать учащегося, «вызвать» имеющиеся знания, создать ассоциации по изучаемому вопросу.

2 фаза Осмысление — активизировать, заинтересовать учащегося, «вызвать» имеющиеся знания, создать ассоциации по изучаемому вопросу.

3 фаза Размышление (рефлексия) — происходит обобщение, и присвоение информации; вырабатывается собственное отношение к изучаемому материалу.

Элементы технологии критического мышления:

- Кластеры;
- Синквейны;
- Верите ли вы, что...;
- Чтение с остановками;
- Логические цепочки;
- Мозговой штурм;
- «Толстые» и «тонкие» вопросы;
- Таблица «Знаю — Хочу узнать — Узнал»;
- Бортовой журнал;
- Ассоциации.

С прошлого учебного года пробую внедрять в свою педагогическую деятельность элементы технологии критического мышления. Почему бы не попробовать и в 1 классе, на уроках обучения грамоте. Важнейшей задачей уроков обучения грамоте является осознание учащимися звуковой основы языка, освоение действий звукового анализа, знакомство с такими понятиями как «речь», «предложение», «слово». Всё это ребёнок познаёт с помощью особых умственных операций, которыми являются анализ, синтез, сравнение,

абстракция, конкретизация и обобщение. И цель технологии «Развитие критического мышления» состоит в развитии мыслительных навыков учащихся, необходимых не только в учёбе, но и в дальнейшей жизни (умение принимать взвешенные решения, работать с информацией, анализировать различные стороны явлений). Применяя эту технологию в педагогической деятельности, посредством специально созданных учебных и познавательных ситуаций мы развиваем познавательные способности и процессы личности: разные виды памяти (слуховой, зрительной, моторной), мышление, внимание, восприятие. Также развитие критического мышления направлено на удовлетворение потребностей личности в уважении, самоутверждении, общении, игре и творчестве. Основу технологии составляет трёхфазовая структура урока: вызов, осмысление, рефлексия. Но опыт показывает, что моделировать урок в этой технологии не просто (особенно в 1 классе, в начальной школе). Поэтому я ограничилась только элементами.

1. Кластеры – графические синтезаторы.

Они показывают несколько различных типов связей между объектами или явлениями. При их составлении используются приёмы аналитической и синтетической работы над звуковым и буквенным составом слов, что способствует развитию у детей фонематического слуха.

2. Синквейны.

Эти упражнения позволяют развивать такие мыслительные операции как анализ, синтез, конкретизация, обоб-

щения, развивают творческие способности, способствуют формированию у детей произвольного отношения к родной речи, упражняют в подборе слов по вопросам, преобразовании слов.

Пример: изучаем стихотворение «Зима пришла» (стр. 103, «Букварь») и составляем синквейн.

Вопросы на доске – дети называют ответы, либо печатают (хорошо интегрировать с ИЗО).

3. Приём «Верите ли вы, что...»

Этот приём позволяет анализировать, сравнивать, развивать воображение, умение доказательно обосновывать своё мнение (можно использовать квадрат зеленого цвета – да, квадрат красного цвета – нет).

- Верите ли вы, что в русском языке 10 гласных?
- Верите ли вы, что в русском языке 36 букв?
- Верите ли вы, что буква П следует за буквой О?
- Верите ли вы, что Ь (мягкий знак) имеет звук? и т.д.

В первом классе я использовала эти элементы, но существуют ещё, не менее интересные. Обобщая всё вышесказанное, я думаю, что эта технология заинтересовала многих и многие поняли, что она отвечает целям современного образования и является одной из приоритетных, т.к. способствует интерактивному включению учащихся в образовательный процесс.

Л.М. ТОРОПОВА,
учитель начальных классов
гимназия №21
г. Рудный
Костанайская область.

Информатика, физика, математика пән бірлестіктерінің даму болашағы

**Гаухар
Кішкенбайқызы
РАХЫМЖАНОВА,
№5 И.В. Панфилов
атындағы мектеп-
лицейдің физика пәні
мұғалімі.
Қызылорда қаласы.**

Қазіргі уақытта мектеп өтпелі кезеңде жұмыс жасап келеді. Жаңа бағдарламалар мен курстардың, педагогикалық технологиялардың пайда болуы кәсіби шеберліктің деңгейін көтеруге, білім берудің мазмұнын жаңартуға, оқушылармен жұмыстың әдіс-тәсілдері мен түрлерін арттыруға әсер етеді.

Осыған байланысты мұғалімге ұжымда шығармашылықпен айналысуға мүмкіндік беретін жүйелі, жоспарлы жұмысты ұйымдастыра алатын әдістемелік бірлестіктердің рөлі артады.

Әдістемелік бірлестіктердің жұмысы білім берудің қазіргі талаптарына сәйкес жоспарланады және жүзеге асады: білім беру процесіне жаңа технологияларды ендіру, жеке тұлғаны және оқушы ұжымын диагностикалық зерттеу жұмыстары жүргізіледі.

Әдістемелік бірлестіктің ең басты мәселесі — мұғалімдердің ерік-жігерін біріктіру, жаңару процесіне қатысуға ниет білдірген әрбір мұғалімге қолайлы жағдай жасау, өзара түсінушілік пен

шығармашылығына сенім білдіреді.

Осыны негізге ала отырып баланың тұлға ретінде қалыптасуына, оның қызығушылығы мен қабілетіне қарай оқу-тәрбие процесі бағытталады.

Әдістемелік бірлестіктің жұмысы педагогикалық мәселенің қойылуынан басталады. Мемлекеттің білім беру саясатына орай мектептің Әдістемелік кеңесінің мәселесін негізге алу керек. Осыған сәйкес әрбір мұғалім өзінің әдістемелік тақырыбы мен есеп түрін тандайды.

Әдістемелік кеңестің дамуына әсер ететін кейбір тарауларға тоқтала кетсек:

Жоспар. Мектептің әдістемелік кеңесі мен ИФМ әдістемелік бірлестігі қойған мәселені негізге ала отырып, жаңа оқу жылына күнтізбелік жұмыс жоспары ағымдағы оқу жылының аяғында жасалады. Мысалы, ашық сабақтар мен сабақтан тыс іс-шаралар

тақырыптары таңдаған мәселеге сәйкес болу керек. Күнтізбелік жоспарлар, мұғалімнің баяндамалары жаңа педагогикалық технологиялар бойынша жасалады.

Әдістемелік бірлестіктің басты міндеті — оқыту мен үлгерімнің сапасын көтеру. Бұл мәселені бақылау мен талдау үнемі жүргізілсе, ойдағыдай шешуге болады. Тоқсандық және жылдық бағалау, ағымдағы бақылау жұмыстарын кесте, график, мониторинг түрінде «5», «4», «3», «2» бағалары бойынша әр сыныпқа және параллель бойынша көрсете білу керек. Осыдан үлгерім мен білім сапасы пайыздық көрсеткіші шығады. Нәтижелері салыстырылады, талданады, сосын қорытынды жасалады. Жоспарда бекітілген мерзімде ИФМ пәндерінен аралық бақылау жасалып, оқу жылы бойынша үлгерім мен білім сапасының жағдайы туралы мәлімет алуға болады. Содан кейін жіберілген қателер бойынша талдауды негізге ала отырып, қай сынып осы тақырыпты жақсы меңгерді, келесі тақырыптарды меңгеру кезінде қайда көбірек көңіл аудару қажеттігі қорытындыланады.

Әдістемелік бірлестіктің жетекшісі әрбір бірлестік мүшесінің жұмысына әр тоқсан, жарты жылдық, жылдық мониторинг жасай отырып, оқытудың тиімді жолдарын анықтайды.

Әдістемелік бірлестіктің жұмыс мазмұнында оқушылардың сабақтан тыс уақытта жүргізілетін ғылыми-зерттеу, танымдық жұмыстарының негізгі бағыттары мен түрлерін жасау (олимпиадалар, аукциондар, пәндік апталықтар) өте маңызды болып табылады. Сабақ-

тан тыс жұмыстар пәндер бойынша маңызды мәселелерді шешеді: оқушылар білімдерін жаңа қызықты фактілер мен түсініктемелермен байытады, ИФМ ғылымдарына қызығушылығы артады.

Мектепішілік олимпиадалар мен пәндік апталықтар ең көп таралған және жүйелі жүргізілетін оқушылардың ұйымдасқан түрде қатысатын іс-шаралардың бірі болып табылады.

Мектепішілік пәндік олимпиадалар — оқушылардың ИФМ ғылымдарына танымдық қызығушылығын дамытатын сабақтан тыс жұмыстың маңызды түрі. Олимпиадаға дайындық кезінде қызықты мәліметтері бар қабырға газеттерін шығаруға, арнайы жаттығу жұмыстарын жариялауға, викториналар жүргізуге жоғары сынып оқушыларымен конференциялар өткізіліп тұрады. Олимпиадаларды ұйымдастыру кезінде берілетін тапсырмалардың қызықты, мазмұнды, ерекше болу қажет.

Оқушылардың сабақтан тыс жұмысын ұйымдастырудың тағы да бір түрі — пәндік онкүндіктер. Пәндік онкүндіктер кешенді іс-шара болып табылады: кештер, конференциялар, білім сайыстары, газеттер сайысы, тәрбие сағаттары. Пәндік онкүндіктерді өткізуде мектепте ИФМ пәндерінің сабақтан тыс жұмыстары қаншалықты дұрыс жүргізілгендігі жөнінде мәлімет алуға болады. Ерекшелігі — пәндік онкүндіктерде пәндер бойынша жеке, топтық және ұжымдық жұмыстар жүргізіледі.

Әдістемелік бірлестіктің мұғалімдері оқу процесіне оқытуды ұйымдастырудың жаңа түрлерін, педагогикалық әдістер мен технологияларды ендіру

және ашық сабақтарда қолданады. Сабақтың дәстүрлі емес түрлерін: ойын-сабақ, саяхат-сабақ, жоғары сыныптарда диспут-сабақтарды жүргізіп, сабақтарда мәселені шешетін жағдай жасайды. Бірлестіктің әдістемелік жинағы сыныптан тыс іс-шаралардың жоспарымен толықтырылады. Мұғалімдер ҰБТ, МАБ дайындыққа қажет теориялық және практикалық материалдарды жинақтау жұмысымен айналысады. Барлық пәндерден пән мұғалімдері тест тапсырмаларының жиынтығын жасап, оны толықтырып отырады. Әдістемелік бірлестіктің жұмысын ақпараттық қамтамасыз ету үшін жаңа әдістемелік нұсқаулықтармен танысып, әдістемелік бірлестіктің отырысында мұғалімдер баяндама жасап, хаттамаланады.

Әдістемелік бірлестіктің жұмысына сонымен бірге мұғалімдерді аттестациялау, біліктілігін көтеру, педагогтың жеке даму бағдарламасын (өздігінен білім алу жоспары) жасау кіреді.

Әдістемелік бірлестік жетекшісінің маңызды функционалдық міндеті — тек жұмысты жоспарлау, дайындау өткізу және талдау ғана емес, сонымен бірге әдістемелік бірлестіктің жұмысы жайлы уақытылы құжаттарды дайындау болып табылады. Қазіргі уақытта ақпараттық технологиялардың дамуына байланысты құжаттарды электронды түрге айналдыру заман талабына сай болып келеді. Сол себепті ИФМ бірлестігінің сайты құру жоспарланып отыр. Онда мына бөлімдер бойынша жұмыс жасалады:

1. ИФМ бірлесітігі бойынша мұғалімдер жайлы мәлімет;

2. Пән мұғалімдердің сағат жүктемесі мен олардың сабақ кестесі;

3. Мұғалімдердің біліктілігін көтеру мен аттестациядан өтудің перспективті жоспары;

4. Бақылау, зертханалық, практикалық жұмыстардың мерзімі;

5. Дарынды оқушылармен жұмыс;

6. Нашар оқитын оқушылармен жұмыс;

7. ҰБТ, МАБ дайындық;

8. Пән кабинеттерінің жабдықтауы;

9. Оқу жылын қорытындылау.

Оқу жылын қорытындылау бөлімінде ағымдағы оқу жылы бойынша әдістемелік бірлестіктің жұмысы түбегейлі талданады. Қорытындылау кезінде мына жағдайларға көңіл аударылады:

1. Пәндер бойынша оқушылардың білім, білік, дағдыларының сапасын талдау;

2. Мектепішілік, қалалық, облыстық, республикалық пәндік олимпиадалардың нәтижелерін талдау;

3. Пәндік онкүндікте өткізілген сыныптан тыс жұмыстар;

4. Келесі оқу жылына ИФМ әдістемелік бірлестіктің жұмысын жоспарлау. Оқу жылы бойынша Әдістемелік бірлестік жұмысын бағалау.

Біздің мектеп-лицейдегі ИФМ пән бірлестігінің тәжірибесі басқа да білім беру мекемелеріне қажет болады деп ойлаймын. Өзімнің жетекшілік ететін әдістемелік бірлестіктің жұмысын «Білім алу — батылдық, оны толықтыру — даналық, ал шебер қолдана білу — өнер» деген сөздерімен бағалаймын.

Математиканы оқытудағы аналогия әдісінің рөлі

**Жазира
МИРМАНОВА,
№5 И.В.
Панфилов атындағы
мектеп-лицейдің
математика пәні
мұғалімі.
Қызылорда
қаласы.**

Оқыту әдістері мұғалім мен оқушылардың оқу-тәрбие жұмысының міндеттерін ойдағыдай шешуге бағытталған өзара байланысты іс-әрекетінің тәсілдері. Әдіс жалпы мағынасында мақсатқа жету іс-әрекетін нақты ретке келтіру тәсілдері. Оқыту әдістері оқушылардың танымдық қабілеттерінің дамуына мүмкіндік туғызуы тиіс, яғни, оқушылардың ойын дамытады, өз бетінше ізденіп жаңа білімді игеруге ықпал жасайды.

Оқыту әдісі мақсатқа жетудің саналы түрде қолданылатын тәсілі, ал мақсатқа жету мұғалімнің шеберлігіне, оның оқыту процесін тиімді ұйымдастыра білуіне, оқушылардың даярлық дәрежесіне, мұғалім мен оқушылардың белсенділік педагогикалық ынтымақтастығына байланысты.

Математиканы оқыту теориясы мен оқыту методикасында оқытудың ғылыми әдістері айрықша орын алады. Математиканы оқытудың ғылыми әдісте-

рін игеру, оқыту процесінің тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Пән ретінде математика тек өзіне тән белгілермен ерекшеленеді. Ол белгілердің ең бастысы — оқып үйренетін ұғымдардың неғұрлым жалпылығы, мұның өзі алғашқы математика сабақтарында-ақ бой көрсетеді. Сондықтан оқу процесінде математикалық ұғымдарды қалыптастырғанда да, сол ұғымдарды іс жүзінде қолдануда да осы ерекшеліктерді бейнелейтін әр алуан әдістерді пайдалану қажет. Сонымен бірге, оқытудың ғылыми әдістерін қолдану шәкірттердің ойлауын дамытатынын, олардың жалпы мәдениетін көтеретінін, математика сабақтарында қалыптасқан тәсілдер мен ұғымдарды кәдеге жарату қабілетін шындайтынын айрықша атап өткен жөн. Математиканы оқытудың ғылыми әдістері: 1) бақылау мен тәжірибе 2) салыстыру және аналогия 3) анализ бен синтез 4) индукция мен дедукция 5) жалпылау мен тарату 6) абстракциялау мен нақтылау жатады.

Математиканы оқытудағы кеңінен қолданылатын ең тиімді әдістердің бірі — аналогия әдісі болып табылады. Бұл әдіс оқушыларды ізденуге ұмтылдырады және математикаға қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар аналогия әдісінің кеңінен қолданылуы оқушыларға оқу материалын жеңіл және тиімді ұғынуға мүмкіндік береді (соны-

мен қатар білімнің өзекті болуына себеп болады).

Аналогия (грекше *analogia* — сәйкестік, ұқсастық) — объектілердің кейбір белгілерінің ұқсастығына сүйеніп, олардың басқа белгілерінің де ұқсас болатындығы туралы қорытынды шығаратын таным әдісі. Аналогия бойынша қорытынды жасауды сұлбелік түрде былай көрсетуге болады. Егер қарастырылып отырған A және B объектілерінің ортақ қасиеттері $c_1, c_2, \dots, c_n$, болып және A объекті тағы да d деген қасиетке ие болса, онда B — да d қасиетке ие болады деген қорытынды жасалады.

Аналогияның айрықша сипаты — бір жүйедегі қатыстар мен қасиеттерді екінші жүйеге көшіру болып табылады. Оқушылардың бір объектіні оқып үйренудегі білімдерді екінші объектіге көшіру қабілетін қалыптастыру оқытудағы ең маңызды мәселе.

Сондықтан математика мұғалімі аналогия әдісін меңгеріп, оның әрбір түрін сабақ беру үрдісінде еркін қолдана білуі және аналогия бойынша жасалынып жатқан қортындыны шындыққа жақындататын факторларды білуі тиіс.

Оқыту үрдісінде аналогия жаңа білімдерді қалыптастыру, бұрын оқытылған материал мен жаңа материал арасындағы байланысты тағайындау, математикалық ұғымдардың қасиеттерін дәлелдеу, алынған білімдерді қолдану және практикалық тексеруде т.б. түрде қолданыс табады.

Математика тарихында теорияның дамуында аналогияның үлкен рөл атқарғаны туралы мысалдарды көптеп келтіруге болады.

Мысалы, көпөлшемді геометрияның негізгі ұғымдарын енгізу жазықтықтағы және үшөлшемді кеңістіктегі негізгі ұғымдардан аналогияны пайдалану нәтижесінде келіп шықты. Комплекс айнымалысы бар функция нақты айнымалысы бар функцияға аналогия негізінде пайда болған. Комплекс айнымалылар функцияның теориясын құруға нақты айнымалы функцияларды зерттеу әдістерімен аналогияны пайдаланған.

Бұрын оқытылған материал мен жаңа материалды оқыту арасындағы байланысты тағайындауда аналогияны пайдалануға мысалдар қарастырайық. Мысалы, шардың (сфераның) диаметрі ұғымын енгізуді былайша жүргізуге болады: мектептің планиметрия курсына дөңгелектің (шеңбердің) диаметрі, дөңгелек шеңберінің (шеңбердің) кез келген екі нүктесін қосатын хордалардың (кесінділердің) ең үлкені ретінде анықталады, стереометрияда да шардың (сфераның) диаметрі дәл сол сияқты анықталады.

Мектеп математика курсына екі түзудің параллельдігінің анықтамасынан аналогияны пайдаланып, жазықтықтардың параллельдігі немесе түзу мен жазықтықтың параллельдігінің анықтамалары тұжырымдалады.

Мектеп курсына геометрияда көптеген стереометриялық деректер аналогиялық планиметриялық деректермен пәнішілік байланыс орнатпай — ақ мазмұндалады. Оған мысал ретінде «Үшбұрыш және оның қасиеті» және «Тетраэдр және оның қасиеті», «Шеңбер, дөңгелек және оның қасиеті» және

«Сфера, шар және оның қасиеті» және т. б. тақырыптарды ала аламыз. Осының бәрі геометрия курсынағы сызықтық салулардың салдарлары. Жазықтық және кеңістіктік тақырыптарды байланыстыру – курстың сызықтық – концентрациялық ұйымдастыруы негізінде мақсатты түрде жүзеге асырылады. Алдымен осы жағдайды теориялық жағынан ашамыз, содан кейін практикалық аспектісін қарастырамыз.

Есеп 1.

«Егер үшбұрыштың биіктігін m бірлікке арттырса, оның ауданы қалай өзгереді?»

Шешуі. $S = S \cdot ah$

a – үшбұрыштың табан қабырғасы, ал h – үшбұрыштың биіктігі.

$$S_1 = S \cdot a(h + m) = S \cdot ah + S \cdot am$$

$$S - S_1 = S \cdot am$$

Геометриялық көзқарас тұрғысынан берілген үшбұрыштың ауданының арттырылуы табан қабырғасы a және биіктігі t болатын үшбұрыштың ауданына тең.

Есептің аналогиясы стереометрияда: «пирамида берілген. Егер оның биіктігін m бірлікке арттырса, көлемі қалай өзгереді?»

Шешуі:

$$V = \frac{1}{3} S_{\text{таб}} \cdot H$$

$$V_1 = \frac{1}{3} S_{\text{таб}} \cdot (H + m) = \frac{1}{3} S_{\text{таб}} \cdot H + \frac{1}{3} S_{\text{таб}} \cdot m$$

$$\text{Осыдан } V_1 - V = \frac{1}{3} S_{\text{таб}} \cdot m$$

Яғни, көлемнің арттырылуы табан ауданы мен биіктігі m бірлік болатын пирамида көлеміне тең.

Жер – ғарыш денесі

Жансая БЕЙСЕНБЕКОВА,
«Жезкент орта мектебі» КММ бастауыш сынып мұғалімі.
Бородулиха ауданы,
Шығыс Қазақстан облысы.

Тараудың мақсаты: адам ғарыш айлағын қалай зерттеді, зымыран атаулары, алғаш ғарышқа ұшқан ғарышкерлер, олардың зерттеу кезінде қолданған құралдары жайлы танысады, біледі.

Жалпы мақсаты	Мәтіннен ертедегі ғарыш пен қазіргі ғарышты зерттеудің түрлерімен танысады, «Байқоңыр» ғарыш айлағы туралы мәлімет алады, тұңғыш ғарышкерлермен танысады, олардың зерттеу нысаны мен уақытын біледі.
----------------------	--

Оқу нәтижелері	Барлығы: Мәтінді түсініп оқи алады. Ғарышкерлер туралы барлық мәліметті біледі. Көпшілігі: Ұшу айлағы мен зымырандар аттарын, әр ғарышкердің ұшу уақыты мен зерттеген жұмыстарын, ғаламшарлардың орналасу ретін біледі. Кейбіреуі: ғарышкерлер киімінің атауы мен ғарыш станцияларындағы құралдардың аттарын ұялы телефонда еркін іздеп, анықтай алады, үш тілді біледі, кез келген сұраққа жауап бере алады.
Белсенді оқытуда қолданылатын әдіс-тәсілдер	«Оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер» модулі, «Оқу мен оқыту үшін бағалау» модулі, «Ойсергектер» стратегиясы, «Сандық жұмбақ» ойыны, «Сұрақты ұстап ал» стратегиясы. «XXI ғасыр көшбасшы» ойыны негізінде.
Бағалау	Топтық бағалау
Негізгі дереккөздер	Дүниетану оқулығы, 4-сынып, ғарышкерлер суреттері, мәтін мазмұнына сәйкес суреттер топтамасы, жұлдыздар, «Көңіл-күй» картасы, 8 ғаламшар, ойынға қажетті жазбалар, т.б.
Сабақ негізделген оқу мақсаты	Ғарыш туралы түсініктері кеңейеді, ойын еркін жеткізе алады, кез келген ақпаратты ғаламторда таба алады, ғарыш әлемін қалай зерттегені туралы оқып, танысады.
Табыс критерийлері	Барлығы: мәтінді түсініп оқи алады. Ғарышкерлер туралы барлық мәліметті біледі.
	Оқушылардың басым бөлігі: ұшу айлағы мен зымырандар аттарын, әр ғарышкердің ұшу уақыты мен зерттеген жұмыстарын, ғаламшарлардың орналасу ретін біледі.
	Кейбір оқушылар: ғарышкерлер киімінің атауы мен ғарыш станцияларындағы құралдардың аттарын ұялы телефонда еркін іздеп, анықтай алады, үш тілді біледі, кез келген сұраққа жауап бере алады.
Тілдік мақсат	Айтылым: мәтінді мазмұндау.
	Оқылым: мәтінді оқу.
	Жазылым: сұрақтарға жауап жазу.
	Тыңдалым: ән тыңдау.
Алдыңғы оқу	Жарық пен жылу көзі күн, күннің басқа жұлдыздармен ұқсастығы, адамдар күн қуатын қалай пайдалануы жайында сұраққа жауап алу.

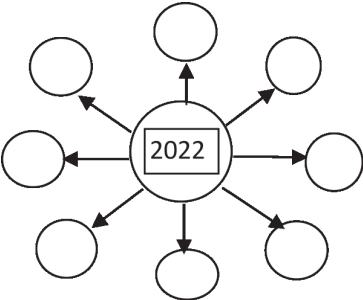

Жоспар		
Жоспарланған уақыты	Жоспарланған жаттығулар	Ресурстар
Ұйымдастыру	«Шаттық шеңбері» Армысың, Алтын күн! Армысың, Көк аспан! Армысың жан досым! Жылуыма жылу қос, Міне, менің қолым бос! «Сұрақты ұстап ал» ойыны. - Жерге ең жақын жұлдыз не? «КҮН» тобы (1-қатар) - Жердің серігі не? «АЙ» тобы (2-қатар) - Глобус ненің үлгісі? «ЖЕР» тобы (3-қатар) («Жер», «Күн», «Ай» суреттері бойынша топқа бірігу) (сабақ мақсаты мен өтілу әдісі түсіндіріледі)	«Жер», «Күн», «Ай» суреттері Оюлы қапшық, «Жер», «Күн», «Айдың» қима суреттері
Үй тапсырмасы	МК: «БӘЙГЕ» бөлімі. - Күн дегеніміз не? (Күн жүйесінің орталығы) - Ғарыш кеңістігіндегі денелерді ата? (Жер, Ай, Күн) - Жерге ең жақын орналасқан жұлдыз? (Күн) - Ғарыш айлағы дегеніміз не? (Ғарыш серіктері, ғарыш кемелері, зымыран ұшыратын орын) - Ғарыш айлағы қалай аталады? (Байқоңыр) - Күннің жердегі тіршілік үшін маңызы қандай? (Күн біздің ғаламшарды жылытады, жарық түсіреді. Күннің жарығынсыз жылуынсыз жерде тіршілік болуы мүмкін емес) - Күн жүйесінің ғаламшарларын кім зерттейді? (Географтар) - Адамдар күннің қуатын қалай пайдаланған? (Адамдар күннің қуатын электр энергиясын өндіруге, үй жылытуға, жеміс-жидек, астықты кептіруге, түрлі сырқатты емдеуге пайдаланған. Күннен қуат алатын күн батареяларын жасап шығарған)	Ғаламшарлар суреттері ☆ Оңай сұрақ ☆☆ Орташа сұрақ ☆☆☆ Қиын сұрақ

Жаңа сабақ	ҰЖ: «Ән сандық» бөлімі. Әнді шырқап жатқан әнші кім? Ән не туралы? «Байқоңыр» жері туралы естігендерің бар ма? Бүгін ендеше біз сендермен Ғарышқа жол ашқан ғарышкерлермен танысамыз. 12 сәуір – «Ғарышкерлер» күні екенін айтып өту.	Үнтаспадан «Байқоңыр» әнін тыңдау
Оқулықпен жұмыс	ТЖ: Оқулықтан жаңа сабақ бетін ашып, топтарға мәтін бөлініп беріледі. «КҮН» тобы; «АЙ» тобы; «ЖЕР» тобы.	Дүниетану оқулығы, 100-бет.
Көңілді үзіліс	МК: Проблемалық сұрақ: Күн болмаса, Жер бетінде не болар еді? «Әрқаша күн сөнбесін!» әнін шырқау.	
Жаңа сабақты бекіту	«Суреттер сөйлейді» бөлімі. Әр топ оқыған мәтін бөлігін постер жасап, қорғау. (Қорғау жұмысы) Тақырып аясында робототехника жөнінде қысқаша мәлімет беру. Қазіргі ақпараттық-техникалық заманда қарқынды дамып келе жатқан жоғарғы технологиялардың бірі – роботтар жасау техникасы.	Мәтін мазмұнына сәйкес суреттер. Ғарыш айлағына ұшырылған
	Роботтар, әсіресе, ғарышты зерттеу жұмыстарына ерте кезден бастап-ақ пайдаланылған. Мысалы 1970 жылы Байқоңыр ғарыш айлағынан Айдың топырағын зерттеу мақсатында арнайы робот ұшырылған. Ол робот Луноход деп аталған. Робот техникасының тарихы туралы фотоларды тамашалау.	Луноход роботының суреті.
Дәптермен жұмыс	ЖЖ: «Тіл өнері» бөлімі. Мәтін мазмұнына сәйкес берілген сөздерді үш тілде аудармасын жазу. (Әр жұпқа бір сөзден беріледі) Ауа – воздух – air. Ғаламшар – планета – planet. Ай – луна – moon. Жұлдыз – звезда – star. Ғарыш – космос – space. Күн – солнце – Sun. Жер – земля – Earth. Аспан – небо – sky. Ғарышкер – космонавт – astronaut.	Ұялы телефон, ағылшын-орыс сөздігі

Қорытынды	«Ақтық мәре» бөлімі. «Сандар қосындысы» ойыны 1. «Жұлдыз» сөзі кездесетін қандай ән білесің? 2. «Ғарышкер» туралы қандай тақпақ білесің? 3. Ғарыш әлемінде ән салған ғарышкер кім?	Түстерге жазылған сұрақтар, бейне таспадан «Айдын Айымбетовтің ғарыштан оралу» кезін тамашалау
Бағалау	«Көшбасшы» тобын анықтау. Жұлдызды көп жинаған топ жеңіске жетеді.	Жұлдыздар
Рефлексия	Оқушылар үнін тыңдау.	
Үйге тапсырма	Ғарышкер ағаларымыз жайлы мәлімет жинау.	Ғаламтор желісі, әдеби оқулықтар

«Брейн-ринг» танымдық сабақ

Асия Ердебековна БОТАБЕКОВА,
 Кентау көпсалалы колледжінің информатика пәні оқытушысы.
 Кентау қаласы,
 Түркістан облысы.

Сабақтың тақырыбы	«Брейн-ринг» танымдық сабақ (Ақпараттық процестермен жүйелер тарауы бойынша)
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары	1. SQL деректер қорын әзірлеу даму заңдылықтарын сипаттайтын мысалдар келтіру; 2. Ақпараттық технологияларды дамытудағы қазіргі заманғы процестер туралы мәліметтер жинақтау;

	3. Машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілердің жұмыс жасау принциптерін білу; 4. Жасанды интеллекті қолдану аясына мысалдар келтіру; 5. Қазақстанда цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері мен электронды үкімет порталы жайлы ақпарат алу; 6. Интернет сатылымдар туралы мәліметтер жинақтау.
Сабақ мақсаттары	1. SQL деректер қорын әзірлеу даму заңдылықтарын сипаттайтын мысалдар келтіреді; 2. Ақпараттық технологияларды дамытудағы қазіргі заманғы процестер туралы мәліметтер жинақтайды; 3. Машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілердің жұмыс жасау принциптерін біледі; 4. Жасанды интеллекті қолдану аясына мысалдар келтіреді; 5. Қазақстанда цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері мен электронды үкімет порталы жайлы ақпарат алады; 6. Интернет сатылымдар туралы мәліметтер жинақтайды. Сабақтың мақсаты бойынша саралау. Барлық білім алушылар: - SQL деректер қорын әзірлеу даму заңдылықтарын сипаттайтын түсінеді; - Ақпараттық технологиялар ұғымын біледі; - Машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілердің жұмыс істеу принциптерін түсінеді; - Жасанды интеллекті ұғымын қолданыста қолдана алады; - Қазақстанда цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері мен электронды үкімет порталы жұмысы жайлы хабар ала алады; - Интернет сатылымдар бойынша жұмыс жасай алады; Көпшілік білім алушылар: - SQL деректер қорын әзірлеудің түрлі ерекшеліктерін табады; - Ақпараттық технологиялардың даму үрдістерін көрсете алады; - Машиналық оқыту принциптері мен нейрондық желілердің айырмашылықтарын таба біледі; - Жасанды интеллекті қолдану аясымен жұмыс атқара алады; - Қазақстанда цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері мен электронды үкімет порталы салыстырмалы түрде біледі; - Интернет сатылымдармен жұмыс атқарады; Кейбір білім алушылар: Барлық тақырыптар бойынша ажыратып, түсіндіріп, талдай алады, қорытынды жасайды;

Бағалау критерийлері	• SQL деректер қорын әзірлеуде кестенің түрлерін ажыратады; • Ақпараттық технологияларды дамытудың жолдарын қарастырады; • Машиналық оқыту принциптері мен нейрондық желілердің түрлерін ажыратып жұмыс жасайды; • Жасанды интеллекті қолдану аясын толықтырады; • Қазақстанда цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері мен электронды үкімет порталымен жұмыс жасай алады, • Интернет сатылымдармен жұмыс атқарады Дескриптор: 1. SQL деректер қорын әзірлеуде кестенің түрлерін ажыратады; 2. Ақпараттық технологиялармен жұмыс жасайды; 3. Машиналық оқыту принциптері мен нейрондық желілермен жұмыс жасайды; 4. Жасанды интеллектімен байланыс жолдарын біледі; 5. Қазақстанда цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері мен электронды үкімет порталымен жұмыс жасай алады 6. Интернет сатылымдар жолымен жұмыс жасайды.
Дағдылар	Сыйластық, ынтымақтастық пен ашықтық құндылықтарын дарыту топтық жұмыс және ұжымдық талқылау арқылы жүзеге асырылады; бұл қызмет түрлері оқушылардың шығармашылық және сыни тұрғыдан ойлай алатын мейірімді және коммуникабельді тұлғаның қасиеттерін дамытуға бағытталған. Қазіргі заманғы есептеуіш техника құралдарымен жұмыс істеу кезінде Эргономика талаптарының маңыздылығы, міндеттерді адал орындау. Денсаулық сақтау технологияларына сүйеніп жоғары нәтижелерге қол жеткізуге ұмтылу туралы білім алушылардың берік білімін қалыптастыру.
Тілдік мақсаттар	Пәнге қатысты лексика мен терминология Жасанды интеллект, нейронды желі, интернет, цифрландыру Диалог құруға/жазылымға қажетті сөздер: ... үшін ең жақсысы..., өйткені ... Интернеттің негізгі сипаттамаларына ... Электронды үкімет ... қарағанда пайдалану тиімді болып табылады, өйткені...
Құндылықтарға баулу	Білім алушылар бір – бірінің пікірімен санасып, бір –біріне құрмет көрсетеді

Пәнаралық байланыс	білім алушылар барлық тарау бойынша айтылған тақырыптар ішінен керекті термин сөздерінің — ағылшын пәнінен алған аударма туралы білімдерін қолданады; сипаттағанда компьютер технология негіздері пәнінен алған білімдерін еске түсіреді																												
Алдыңғы білім	Құрылғылардың сипаттамалары — В.Г. Архипова «Бағдарламалау тілі», Р.А. Қадырқұлов «Информатика»																												
Сабақ барысы																													
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған жаттығу түрлері			Ресурстар																									
Сабақтың басы 0-5 мин	Сәлемдесу. Сабаққа оң эмоционалдық көңіл күй сыйлау үшін <u>Ассоциация әдісін</u> қолдана отырып, «Күн шуағы» суретін пайдаланып, КӨҢІЛДІ АҚЫЛДЫ, КРЕАТИВТІ, ТАПҚЫР, ІЗДЕНІМПАЗ, ПОЗИТИВТІ, ТЫНЫШ, СЫЛБЫР, ЖЫЛДАМ БАЯУ, КӨҢІЛСІЗ сөздерінің ішінен қайсы сөз бүгінгі сабаққа тиісті деп ойлайсыздар деген назар аудару жаттығуларымен сабақты бастаймыз. Содан соң сабақтың тақырыбы, мақсаты, бағалау критерийлері, дискриптормен таныстырып, сабақты тарауды аяқтап қорытындылау мақсатында төмендегідей тапсырмалар орындайтынымыздан бастаймыз.			 презентация																									
Сабақтың ортасы 5-35 мин	<u>Креативті матрица әдісі.</u> Білім алушыларға 2 тарауда қамтылған тақырыптар бойынша мәліметтер кестеде беріледі суретін дәптерге салу ұсынылады (немесе дайын суреттен белгілетуге болады) Сұрақтар бойынша толтырылады. «Креативті матрица» әдісі <table><tr><td>интернет</td><td>Қазақстанды цифрландыру</td><td>Электронды үкімет порталы</td><td>Жасанды интеллект</td><td>Интернет сатылымдар</td></tr><tr><td>Жүзеге асыратын кімдер?</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Қандай іс әрекет орындайды</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Қалай жүзеге асырылады</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Нәтижесі</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>			интернет	Қазақстанды цифрландыру	Электронды үкімет порталы	Жасанды интеллект	Интернет сатылымдар	Жүзеге асыратын кімдер?					Қандай іс әрекет орындайды					Қалай жүзеге асырылады					Нәтижесі					Презентация
интернет	Қазақстанды цифрландыру	Электронды үкімет порталы	Жасанды интеллект	Интернет сатылымдар																									
Жүзеге асыратын кімдер?																													
Қандай іс әрекет орындайды																													
Қалай жүзеге асырылады																													
Нәтижесі																													

· Цифрландыру технологиялары дегеніміз – бұл бұрын-сонды адамзат бастан кешпеген ғажайып әлемнің жаңа құралдары.

«Электронды үкімет» порталы – Қазақстан азаматтарының және республика қонақтарының Қазақстан туралы, оның үкіметі, заңнамасы, ұлттық назар аударарлық орындары туралы ресми ақпарат ала алатын, сонымен қатар, онлайн режимде мемлекеттік органдар қызметіне ие болып және айыппұл төлеуге мүмкіндік беретін бірыңғай ресурс.

Дескрипторлар:

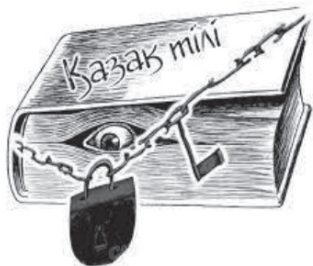
1. Білім алушылар түрлі бағытта кестеді мәліметтерді толтырады;
2. Әр тақырыпты ашып кестеге сұрақтармен жауап береді;
3. Олардың әрқайсының жұмыс жасау бағыттары мен нәтижелігін толығымен салыстырады.

Білім алушыларға түрлі логикалық тапсырмалар мен сұрақтар беріледі және оларға ауызша жауап береді.

Бұл кезеңде білім алушылар тақырыпты игеру үшін әрқайсысы өз ойларын ортаға салып, креативті ойлау қабілеттерін дамытады. Яғни «Санадағы бейнефильм әдісі. (слайд, видео) әр білім алушы өзінің жұмыстарын жеке дайындап өз ойларын ортаға салады.

Соңында дұрыс жауап берген білім алушыға түрлі балл беріледі.

<https://youtu.be/cVBMgcx-D1M>

	Дескриптор: - Берілген ауызша ойлау қабілеттерін арттыру мақсатындағы тапсырмада жұмыс жасап, ойын еркін жеткізе алады; - Креативті ойды қалыптастыруды жүзеге асырады; - Суретке қарап мағынасын мәтіннің мағынасын ашады. Компьютермен жұмыс білім алушыларға теориямен практиканы ұштастыру мақсатында түрлі тапсырмалар беріледі. Практикалық әдіс: Басқаларға қарағанда білім алушыларды тапсырманы жауапкершілікпен орындауға үйретеді, олардың бойында үнемді, шаруаға бейім сияқты қасиеттерді қалыптастыруға бағытталады. Практикалық жұмыс №1 Кестені құрып, жалпы соманы есепте. Тауар Саны Бағасы Жалпы сомасы Тоқаш 130 10 = $B2 * C2$ Самса 130 10 = $B3 * C3$ Шырын 140 10 = $B4 * C4$ Тақтайша 50 50 = $B5 * C5$ Орындық 15 100 = $B6 * C6$ =Сумм (D2: D7) Практикалық жұмыс №2 Берілген өрнектің мәнін тауып, кестені толтыр. $a \ b \ c \ (a+b)/c$ 12 36 3 123 121 4 45 135 9 Дескриптор: - Электрондық кестеде мәліметтерге қандай формулалар қолданылатынын айқындайды; - Компьютерлік сауаттылыққа мән бере отырып бағдарламалармен жұмыс жасай алады;	
--	---	--

	- Тапсырмалардың нәтижелерін компьютерде орындайды. Сабақты қорытындылау: «Блум түймедағы» әдіс. Бұл әдіс арқылы айтылған, көрсетілген мәліметті білім алушылар қолданып, жинақтап, талдайды. Атақты программистердің портреттерін жалпы олардың өмір баяны мен еңбектері туралы жылдам мағлұмат жинақтау «ПОПС» формуласы: Бірінші сөйлем «Менің ойымша, ... » Екінші сөйлем «Себебі, мен оны былай түсіндіремін ...» Үшінші сөйлем «Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын ... » Соңғы сөйлем «Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім ...» дей отырып жоғарыдағыларға жауап береді. Дескриптор: - Берілген портреттерге қарап қандай ғалым екенін анықтап, сол адамның өміріне жеке тоқталады	
	Дескриптор: - Берілген портреттерге қарап қандай ғалым екенін анықтап, сол адамның өміріне жеке тоқталады - Креативті ойлау қабілеттерін дамытады - Жылдамдық, шапшаңдықты көрсете біледі - Ұлы адамдардың еңбектерінің мәнін ашады.	
Сабақтың соңы	Рефлексия түсінгендікті көрсету үшін «Табыс сатысы» әдісінде кәдімгі сатының суреті беріледі. 1-баспалдағы Мен ... білемін; 2-баспалдағы Мен ... түсінемін; 3-баспалдағы Мен ... жасай аламын.	Презентация, слайд

	Үшінші, оқу материалының мазмұнына берілетін кері байланыс. «Бұрын мен білмеуші едім. Енді білемін» деген сияқты ой-пікірлерін білдіру болып табылады. Үйге тапсырма: 1. «Ақпараттық процестермен жүйелер» тарауы бойынша толық мәліметтерді толықтырып оқып шығу.	«Табыс сатысы» әдісі
--	---	---

Ералы АЙТКУЛОВ,
Облыстық дарынды балаларға арналған Абай атындағы
мамандандырылған мектеп-гимназия-интернатының 7 б сынып
оқушысы
«Жас қаламгер» үйірмесінің мүшесі.
Подстепное ауылы,
Теректі ауданы,
Батыс Қазақстан облысы.

Менің атамекенім – Тасқала

Мен ауылымды қатты-қатты сағындым. Менің атамекенім – Тасқала ауылды мекені. Табиғаты керемет, шөбі шүйгін, ауасы таза, суы мөлдір ауылым. Мен жазғы демалыста ауылға баруға асығамын. Себебі онда әжем, туыстарым және достарым бар. Ол кісілер де мені асыға күтеді. Ауылымда асыр салып ойнап, рахаттанып демаламын. Миым тыныш, ештеңе ойламаймын. Дана халқым: «Ауылы бірдің – ауызы бір», - демекші, бәрі бір үйдің адамдарындай бір-біріне қайырымды, жан ашыр. Ауылда менікі, сенікі деген болмайды, бөлінбейді. Ауыл адамдарының жомарттығы ұнайды маған.

«Ауылын көріп, азаматын таны» деген сөз осыдан қалса болар. Алтын бесігім, кіндігім кесілген жерім. Хош иісі қандай? Таңнан кешке дейін доп қуып ойнаймын достарыммен. Кеште бәріміз мал қайыруға шығамыз. Шіркін, малдың артынан будақтаған қара топырақты да сағындым. Мені ауылда бәрі күтеді, сыйлайды. Мені жақсы оқу орнында оқығасын құрметтейді. Бәрі жабылып менің оқу орнымды және сыныптастарымды, ұстаздарымды сұрайды. Ал мен болсам болған қызықты оқиғаларды айтып беремін. Әжем менімен әрдайым мақтанамын, марқайып отырады. Менде үмітін ақтағым келеді сол әженің. Өсіп, жақсы білім алып жақсы азамат болғым келеді. Сол үшін талпынамын.

